

Gospodar in gospodinja

LETO 1935

25. JUNIJA

ŠTEV. 26

Suša - velika nadloga

Pravijo, da vzame suša eno četrtno, moča pa tri četrtnine pridelka. To pa ne drži povsod. Veljati bi utegnilo samo za pokrajine, s težko, ilovnato zemljo po nižavah, ki že same na sebi nagibajo bolj na mokro plat. Po plitvih, lahkih, peščenih zemljah (krško, ljubljansko, kamniško polje) in po bolj strmih brežinastih legah je pa suša večja nesreča, ki uniči res lahko ves ali vsaj velik del pridelka.

Pa ne samo na polju in po travnikih, ampak tudi po vrtovih in sadovnjakih je suša velika nadloga, ki je za vrtno rastlinje večkrat še bolj usodna nego za poljske sadeže. Nič namreč bolj ne zavira rasti in nobena ujma ne vpliva bolj neugodno na okus zelenjadi nego pomanjkanje vode v zemlji. Solata n. pr. je trda, neokusna in sili prehitro v cvet, kumare so grenke, kapusnice (zelnje, ohrovt, karfijole), dorastejo in dozore prej nego so popolnoma razvite. Sadno drevje, ki je polno zarodka, v suši omaga in odvrže večino ali vse plodove. Kar pa ne odpade, se ne more razviti in ostane drobno, neokusno.

Kratkomo: v suši ne more uspevati nobena kulturna rastlina, še najmanj pa vrtna — bodisi sadje, zelenjad ali pa kakoršnakoli cvetlica.

Zoper sušo se borimo na več načinov, zlasti važna sta dva: **zadržavanje vlage v zemlji in pa zalivanje.**

Najzanesljiveje zadržujemo vlago v zemlji, to se pravi preprečujemo izhlapevanje s pravočasnim **rahljanjem** vrhne zemeljske plasti, ali kakor navadno pravimo z **okopavanjem**. Stoletne izkušnje nam namreč izpričujejo in je tudi znanstveno dokazano, da iz zemlje, ki ima trdo, skorjasto površino, voda zelo hitro izhlapeva in se na globoko izsuši. Ako pa vrhno plast zemlje prilično za 2—3 prste na globoko zrahljamo, postane ta zrahljana plast **zanesljiva ovira**, da ne more vlaga iz tiste globine, kjer so korenine, in ostane v zem-

lji v prid rastlinam. Seveda je treba to rahljanje gornje zemeljske plasti ponoviti vselej, ko se zaradi nalivov ali iz kakega drugega povoda naredi na površini skorja. Najugodnejši čas za tako rahljanje je kmalu po dežju, ko je zemlja tudi še na površju vlažna, **toda ne več mokra**. Prav rahle, propustne zemlje okopavamo, oziroma rahljamo njih površino lahko že takoj prvi dan po dežju, težjo ilovnato zemljo pa šele drugi ali tretji dan.

Vsekako pa je treba to delo izvršiti, dokler je še vlaga v zemlji. Ko voda večinoma iz zemlje izhlapi, in začno rastline čutiti sušo, je okopavanje, oziroma rahljanje zemlje brez pravega uspeha in lahko še celo škodljivo, zlasti pri plitvo ukoreninjenih rastlinah.

Ko govorimo o plitvem rahljanju zgornje zemeljske plasti, pa ne mislimo, da bi morali vselej okopavati z motiko ali kopuljo. To orodje je potrebno le pri zelo trdi zemlji in če je plevelna. Vrtna zemlja bi pa morala biti predvsem brez plevela (torej najprej do čistega opleta) in tako odelana, da površino lahko rahljamo tudi z drugačnim, bolj uspešnim orodjem. Mnogo uspešneje nego z motiko, opravimo to delo s kakim **rahljačem**, ki ga med rastlinami samo vlečemo, zlasti ako so sejane ali sajene v vrstah. Tudi z ozkimi železnimi grabljami z redkimi zobmi, se zemlja prav dobro zrahlja, ako z orodjem pravilno ravnamo, da ne posega pregloboko v zemljo in ne vleče

Izvrstno sredstvo za zadržavanje zemeljske vlage je **prekrivanje zemlje** z drobnim gnojem, z listjem ali s kakršnokoli drugo rahlo tvarino. Pod tako odejo, ki ostane rahla tudi po dežju, se zemeljsko površje ne strdi in zaradi tega tudi vlaga ne more iz zemlje. Seveda za velike ploskve (za njive) prekrivanje ne pride v poštev, ker primanjkuje potrebnih snovi za to. Pač pa to sredstvo lahko uporabljamo z veli-

kim pridom pri mladem sadnem drevju, pri raznih setvah in sploh povsod, kjer imamo obvarovati suše posamezno rastlino (n. pr. mlado sadno drevo) ali posamezne gredice.

Drugo važno sredstvo v boju s sušo, zlasti na zelenjadnem vrtu, je **izdatno zalivanje**. Povdarjamo: zalivanje mora biti **izdatno**! Kdor misli, da je storil dovolj, ako zemljo vsak dan nekoliko poprši, da se zmoči samo par centimetrov na globoko, se jako moti. Od takega rošenja imajo korenine zelo malo koristi. Da bo zalivanje kaj zaleгло, mora biti tako **izdatno**, da voda premoči zemljo **do korenin**, kajti ondi je voda potrebna, da se morejo raztapljati redilne snovi, ki jih korenine sprejemajo le v raztopinah. Izdatno moremo zalivati le s **cevjo vsaki rastlini posebej**. Množina vode se ravna po velikosti rastline. Endiviji, ki je bila ravno kar posajena, zadostuje, ako dobi vsaka rastlina pol litra vode. Čim pa rastline odrastejo, se jim razširijo in poglobijo korenine in potrebujejo tem več vode, čim obširneje so. Posamezni odrasli karfiolni ali zeljni rastlini za-

dostuje naenkrat po 2, 3 ali 4 litre vode. Mlado sadno drevo, ki raste že par let na stalnem mestu, potrebuje pa naenkrat po 10 tudi 20 ali še več litrov vode, da se zemlja premoči dokler segajo korenine. Še več potrebuje pa odraslo sadno drevje, katerega korenine segajo daleč po zemlji.

Kdor zaliva izdatno, bo zalival **po redko**. Majhne rastline s kratkimi koreninami zalivamo vsak dan. Večjim in dobro v zemlji zasidranim rastlinam pa zadostuje, ako dobe vode na dva, tri dni, še večje napajamo na teden ali še bolj poredko.

Največ zaleže popoldansko ali večerno zalivanje, kajti ponoči je izhlapevanje malenkostno in voda ima čas, da se umakne globlje v zemljo. Tudi rane jutranje ure (4—7) so dosti ugodne za zalivanje.

Kadar družimo okopavanje z zalivanjem, ni vseeno, v katerem redu opravimo ti dve deli. Pravilno je, da zemljo najprej temeljito zalijemo in šele potem, ko se nekoliko usahne, preahljamo gorenjo plast. H.

Mandanje ali trebljenje trt

Vinska trta zahteva od vinogradnika, da je neprestano okrog nje in se z njo vse leto bavi, če mu naj da dovolj pridelka. Ni samo okopavanje in rahljanje zemlje, gnojenje in pletev, ni samo škropljenje in žveplanje ter razni drugi načini zatiranja bolezni in škodljivcev, ki ga zaposlujejo, ampak potrebno je tudi čiščenje trt ali mandanje, vrščikanje in privezovanje mladja, da se more trta z grozdem vred povoljno razvijati in bogato roditi. Zlasti spomladi in poleti mora trtorejec paziti na raščo te žlahtne rastline in na razvoj njenega mladja, da mu ne ujde v smer, ki bi škodovala pridelku. V doseg tega mora odstraniti vse nepotrebne ali celo škodljive trsne dele, katero važno opravilo imenujemo mandanje, trebljenje ali čiščenje trt. Četudi je to opravilo v vinogradu zamudno in zvezano s stroški, vendar je izredno koristno in bogato poplača ves trud vinogradnika s pomnoženim in zboljšanim pridelkom. Zato naj ga tudi vsak skrbno izvede.

Vsako zdravo, nepokvarjeno oko na trti ima po tri osnutke poganjkov. Iz njih požene, navadno iz srednjega najmočnejšega osnutka, po ena mladica. Včasih se pa iz močnih očes pojavi tudi še druga stranska mladica, ki je v primeri z glavno vedno slabše razvita. Na močnih, ne prestarih trsih odganjajo tudi speča očesa na starem lesu. Teh očes, ki so po večini skrita pod skorjo, pri rezi ne opazimo.

Vsaka nepotrebna mladica je trsu v breme, kajti tudi ona potrebuje za razvoj hrane in se razvija na škodo drugih, zlasti rodnih mladice. Če je pognala mnogo takih nepotrebni odganjkov, se bodo tudi glavni slabo razvili, rodili bodo slabo grozdje, slabe rozge in šibek les za obrezovanje v prihodnjem letu.

Potrebno je torej, da umni vinogradnik poseže vmes in odstrani vse tiste mladice, ki niso potrebne ali so celo škodljive. Mandanje ali trebljenje pomeni torej odstranitev vseh nerodovitnih poganjkov na podlagi in na starem lesu izvzemši onih namenjenih za po-

mladitev trte; dalje onih na šparonih in locnih, konečno vse šibko razvite dvojne poganjke na palcih ali čepih s slabim zarodom.

Kdaj pa začnemo trte mandati? — Mnogi vinogradniki združijo to opravilo s prvo vezjo; vendar pravilneje je, če ga izvedemo še prej samega zase. Trebiti začnemo torej tedaj, ko so se iz zimskih in spečih očes razvile mladice in dosegle tako dolžino, da se že točno opazijo vsi kabrniki ali grozdiči in se končno lahko presodi jakost nastavka in bodoča letina. To delo izvršimo še pred cvetjem — maja do polovice junija, da se ostale mladice krepkeje razvijejo.

Kar se tiče splošnega načina mandanja, je povdariti, da pustimo v eno- in dvoletnih nasadih rasti vse mladike izvzemši onih na podlagi, kakor pač rastejo. Čim večja listna površina, tem izdatnejša je asimilacija — osvajanje — tvorba organskih snovi v listu, tem krepkejši razvoj trte — podlage kakor tudi cepljenega dela. V tri- in štiriletnih nasadih pustimo vse mladike na enoletnem lesu, dočim iztrebimo iz glave rastoče poganjke. Izjemo napravimo le tam, kjer reznik, odnosno čep ni pognal; tam pustimo eno do dve mladiki, rastoči iz glave kot nadomestilo. V starejših nasadih odstranimo vse nerodovitne, iz starih delov trsa rastoče mladike, da dobe ostale več prostora za razvoj; ravno tako odrežemo vse poganjke iz podlag.

Če hočemo trto pravilno otrebiti, moramo vedeti, katere mladice so potrebne in katere nepotrebne. V prvi vrsti pustimo na trsu vse rodne mladice, ako so primerno močno razvite. Pri mladikah, ki sta pognali iz enega očesa, je ena močnejša in pravilno razvita, druga pa iz stranskega osnutka je mnogo slabša. Obvede sta lahko rodni, na obeh je lahko zarod; toda od stranske mladice ne moremo pričakovati lepo razvitega grozda. Zaradi tega te mladice odstranimo brez vsake škode.

Ravno tako naj zginejo vse mladice na starem lesu, izvzemši one, ki so slučajno rodne in dobro razvite ter one, ki naj nam dajo les za prihodnje leto za znižanje trsa. Načelno pa pustimo rasti vse mladice na reznikih in šparonih, bodisi, da so iste v celoti rodne, bodisi tudi nerodne, izvzemši stranskih

nerazvitih. Ne smemo pa iti predaleč v odstranjevanju mladice, ker potrebuje les za pravilni razvoj primerno število mladice z zadostno površino zelenih listov za usvajanje ogljikovega dvokisa iz zraka in za tvorbo škroba.

Za pravilno mandanje trt je odvisna tudi starost trsa in sorta: mlajše treje bolj iztrebimo kot starejše že ošibljene; prvo ima več mladik kakor staro grmičasto rastoče. Tudi posamezne sorte se različno razrastejo; tako iztrebimo n. pr. silvanca bolj nego rizling itd. Izjeme pri čiščenju napravimo tedaj, če hočemo preveč na dolgo rastoče trte skrajšati, oziroma jih prihodnje spomladi pomladiti. Tedaj pustimo tudi nerodovitne mladike blizu zemlje rasti, ako na tem mestu ni rodovitnih.

Pri poznejšem trebljenju imamo namen doseči enakomernejši in boljši razvoj grozda. Tedaj potrzemo vse spodnje majhne liste pod najnižjim grozdom ter prikrajšamo ostale poganjke na šparonih in na čepih pri četrtem členku nad najvišjim grozdom. Neprikrajšane pustimo le one poganjke na palcu in na šparonu, ki so namenjeni nadaljnji vzgoji, namreč za šparon in palec v prihodnjem letu. Te poganjke skrajšamo za četrto do polovico šele avgusta, odnosno koncem julija, ko so že napol ozeleneli. Pozneje moramo ponovno prikrajšati vse zalistnike ter vršičke, ki so nastali iz že prikrajšanih poganjkov.

Glavni namen mandanja je, da postane trs, ko so mladice pravilno porezane, zračen, t. j. da ima vsaka mladica z grozdom vred dovolj prostora in zraka. One, ki so ostale neskrajšane in so namenjene za režnjo in za zarod v prihodnjem letu, se bodo krepko razvile. Zarod na skrajšanih poganjkih bo prej in enakomernejše odevetel; grozdje se bo pozneje hitreje zdebilo ter prej dozorelo, ker ne bo zasenčeno, marveč bo izpostavljeno soncu. Nevarnost trsnih bolezni je vsled tega zmanjšana in zlasti grozdje je ob času zoritve tudi v deževni jeseni bolj obvarovano gnilobe in plesnobe.

To je v kratkem način izvedbe pravičnega mandanja in koristi tega dela pri trtah, ki siliijo vinogradnika, da ga izvaja kolikor mogoče skrbno, če hoče od tega žlahtnega trsa imeti primerno plačilo za svoj trud

Zelena koruza

Pri nas je zelena koruza zelo priljubljena zelena krma. Večkrat pa lahko opazimo, da je koruza v ta namen prereditko posejana. Za obilen in gosto rastoč pridelek zelene koruze je treba posejati pri setvi na široko 250 kg koruznega semena na hektar, pri setvi v vrste (s sejalnimi strojem) pa 200 kg. Koruzno seme mora biti tako gosto sejano, da dobimo ob košnji takšno zeleno koruzo, ki je ob spodnjem delu stebela radi pomanjkanja svetlobe prav rumenkastobela, ker sicer postanejo stebela predebela. Za svoj razvoj potrebuje zelena koruza zlasti obilo dušika, ki ga ji damo z gnojenjem z gnojnico, stranišnikom, hlevskim gnojem ali pri pomanjkanju teh z umetnim dušičnim gnojilom. Primerna količina hlevskega gnoja v zemlji in pa nekaj fosforovega gnojila (Thomasova žilindra, superfosfat) pripomore do prav obilnega pridelka zelene koruze. Goste posetve koruze prej dorastejo za zeleno krmljenje nego redke. Da zeleno koruzo lahko dlje časa krmimo in ne postane ona, ki pride bolj pozno na vrsto, prezrela ali prestara za zeleno krmljenje, je dobro, da ne posejemo vse koruze naenkrat, temveč v dveh do treh presledkih od sedem do deset dni. Če posejemo n. pr. del njive s koruzo 5. maja, potem posejemo drugi del njive 12.—15. maja, tretji del pa 20.—25. maja. Ako imamo ali si lahko nabavimo več sort koruze, ki se različno hitro razvijajo, potem lahko posejemo s posameznimi sortami koruzo vso njivo istočasno. Na vrsto za zeleno krmljenje pride potem najprej ona sorta koruze, ki je najbolj zgodnja in najhitreje raste, potem ona bolj počasi rastoča, zadnja pa ona, ki najbolj počasi raste.

Zeleno koruzo moramo začeti kositi za pokladanje živini pred napravo eye-tov in klaskov. Tedaj je zelena koruza približno meter visoka, mehka in sočna in je v njej obilo sladkorja. Vsako nadaljnje odlašanje košnje in uporabe zelene koruze za zeleno krmljenje bi bilo brezpomembno. Kar bi namreč zelena koruza po tej rastni dobi v zgornjih dveh zrastleh delih pridobila na redilnih snoveh, bi pa zgubila na spodnjem delu stebela, ki bi vedno bolj zlesenelo. Zivali zelo rade žrejo svežo zeleno ko-

ruzo. Bolj težka mlečna krava lahko použije do sto kg zelene koruze na dan. Znano je, da zelena koruza ugodno vpliva ali žene na mleko in pride zato zlasti v poštrev pri krmljenju mlečne živine. Je pa v zeleni koruzi premalo beljakovine. V sto kg zelene koruze je največ 70 dkg prebavljive beljakovine. Če bi pokrmili mlečni kravi do sto kg zelene koruze na dan, bi nam mogla dati največ devet litrov mleka na dan. Za višjo količino mleka bi morala dobivati mlečna krava poleg zelene koruze tudi močna krmila (oljne tropine). Prav zagradelj ker je v zeleni koruzi premalo beljakovin, se nikdar ne priporoča pokladati bolj mlečnim kravam same koruze, temveč obenem z drugimi domačimi zelenimi krmili, v katerih je tudi obilo beljakovine. Takšna zelena krmila so pred vsem domača detelja, lucerna in grašica. Le v mešanici s temi krmili se da dobro izrabiti vpliv zelene koruze na mlečnost. Ako primanjkuje ali nimamo domače detelje, lucerne, grašice ali mlade sočne paše in moramo krmiti skoraj s samo ali popolnoma s samo zeleno koruzo, potem seveda morajo dobivati bolj mlečne krave poleg zelene koruze tudi močna krmila, da bo mlečnost krav dobra in se ohrani v primerni višočini. I. P.

g Borba zlate valute. Države, ki so opustile čisto zlato valuto, so začele hudo borbo proti državam, ki na tej še vztrajajo. Najprej so se vrgle na Belgijo, ki je morala popustiti, potem na Holandsko, ki se še vedno brani, sedaj napadajo Švico, ki ji pa ne morejo blizu. Naposled so začeli boj proti najmočnejši »zlati« državi Franciji, ki se z vsemi silami brani proti temu in je izgubila že nad 12 milijard zlata; razen tega pa je ta boj povzročil tudi eno najtežjih vladnih kriz v zadnjih letih. Vladna kriza je tudi vzrok, da ni mogla vlada s trdno roko poseči vmes in zaustaviti odtok zlata. Posledica tega je nesigurnost francoskega franka. Ta borba za zlato valuto je povzročila, da se zlato iz Evrope steka v Ameriko. Tako je dosegel zlati zaklad Združenih držav ameriških ogromno vsoto 8850 milj. dolariev.

Zelena krma iz tovarne

Nemci so zelo »kunštni« ljudje, še bolj kot tisti Ribničani, ki je svojega konja naučil živeti brez krme. Iznašli so namreč način, kako se zelena krma umetno prideluje doma brez travnikov in seno kosi brez njiv in pašnikov. Toda da ne bi kdo mislil, da je to aprilska šala, saj smo že koncem maja, povemo, da je naslednje poročilo prinesel nemški list »Kölnische illustrierte Zeitung« v svoji letošnji 5. številki. V tem listu poroča berlinski znanstvenik dr. Paul Stangenberg o svojih poskusih glede proizvajanja zelene krme v posebnih zabojih, kar se da izvesti v vsaki letni dobi, tudi pozimi.

Vsak tak zaboj je razdeljen v sedem oddelkov in vsak oddelek vsebuje 8 pločevinastih plošč, kakor jih uporabljajo peki, samo da je dno preluknjano. Na te plošče je naložiti seme 2–3 cm na debelo, ga ovlažiti in od spodaj pri-

merno segrevati. Seme vskali in zraste v enem tednu tako močno, da je zelena krma že pripravljena. To zeleno krmo imenuje poskuševalec »zeleno zlato«. Ker imamo sedem zabojev, porabimo vsak dan enega za pokladanje »zelenega zlata«. Po tednu dni je v prvem zaboji že zopet dovolj krme. — Do tu bi bila stvar še kolikor toliko verjetna, ker se da rast nekoliko pospešiti. Toda naravnost nesmiselna postaja sledeča trditve, da zraste v enem oddelku, ki meri okrog dva četvorna metra, zelene krme za dvajset govedi. Na podlagi te trditve smatra poročevalec, da bo ta iznajdba dovela do popolnega preobrata pridobivanja krme po vsem svetu. Ali je mogoče na dveh četvornih metrih površine v sedmih dneh pridelati krme za 20 glav živine, naj vsak živinorejec sam presodi.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Krava „Agata“

Kakor skušajo ljudje doseči svetovne rekorde v vsem mogočem, tako štejemo med rekorderje tudi živali. Tako se na razstavah goveje živine že več let pojavljajo rekordne molzne krave z najvišjo molznostjo, to je, ki dajo na dan ali na leto največ mleka. Po zadnjih časopisnih vesteh smatrajo sedaj za najboljšo svetovno molznico kravo »Agato«, rjave švicarske pasme iz posestva Zollhaus pri Türkheimu na Bavarskem. Ta krava je bila že prej znana kot najboljša dnevna molznica, od katere se je v enem dnevu namolžlo do 66 kilogramov, oz. litrov mleka. Z natančnim merjenjem mleka skozi vse leto, so ugotovili njeno letno molžo na 17.188 kg mleka. To je torej dosedaj najvišja dnevna, pa tudi najvišja letna molža. Prej je ta svetovni molzni rekord imela kanadska črnolisasta krava »Segis Pietertje Prospekt« iz mlečne farne Carnation, ki je dala 16.896 kg mleka.

Če pa upoštevamo tolščo v mleku, iz katere delamo maslo, torej najbolj mastno mleko, je dosedaj imela

svetovni rekord štajerska rjava krava »Sahtel«, ki je v enem letu dala 600 kg tolšče. Primerjajmo pa naše krave, ki dajo letno povprečno 1800–2000 litrov mleka, in našo rekordersko svetlolisasto kravo pri selekcijskem društvu Lakoš-Kapca v Prekmurju z 5070 l mleka letne molže. Povprečna molznost naših najboljših krav v selekcijskih društvih je znašala l. 1932 komaj 2049 litrov. Kako daleč smo še od pravilne živinoreje za mlečnost.

KUHINJA

Jetrni ali vranični štrukelj za juho. Najprej napravim testo iz četrta litra moke, žlice olja, enega beljaka, par zrn soli in toliko mlačne vode, da je testo mehko in volno. Ko je testo temeljito pogneteno, ga pokrijem in pustim pol ure počivati. Med tem časom izstrgam vranico ali jetra in sicer toliko, da je je iztrgane dve žlici. V skledi mešam pol žlice masti, en rumenjake eno v vodi namočeno in ožeto žemljico, pridenem za ščep popra, pol žlice drobno zrezanega drobnjaka, ravnatoliko zelenega peteršilja, izstrgano vranico ali jetra

in iz enega beljaka sneg. Ko je dobro zmešano, razvlečem testo in ga namažem s tem nadevom. Testo zvijem od široke strani zato, da je strukelj bolj podolgast in ne predebel. S kuhaličnim držalom jih odmerim in pritisnem tako, da so posamezni delci dva prsta dolgi. Te delce odrežem z nožem, pritisnem na konceh skupaj in potem zakuham v vreli juhi. Vro naj ti odrezki deset do dvanajst minut. Dam jih takoj na mizo, ker se postani strdijo in niso več tako okusni. Tako narejene struklje lahko tudi spečem v pečici. Razložek je le v tem, da jih razrežem šele potem, ko so pečeni in nekoliko ohlajeni. Na poševno narezane koščke nalijem vrele čiste juhe.

Črešnjeva pogača. Osem dkg masti mešam z devetimi dkg sladkorja, pridenem tri rumenjake in eno celo jajce. Za duh pridenem malo limoninih lupinic. Iz treh beljakov napravim sneg, ga narahlo primešam in pritresem še osem dkg moke. Obliko ali tortni obod dobro namažem, potresem z moko ter vlijem mešanico v posodo. Na površino pokladam črešnje, ki naj so brez pecljev in brez pešk. Črešnje nakladam tako, da so ena ob drugi. Pečica naj bo precej vroča, da se testo hitro dvigne. Ko je pogača rumenkasto zapečena, jo vzamem iz pečice. Razrežem jo kot torto, potresem s sladkorjem ter dam na mizo. Dobra je gorka ali tudi mrzla.

Jagodovi polmesci iz kvašenega testa. Najpoprej napravim kvašeno testo. Za to rabim devet dkg surovega masla, en rumenjake, eno celo jajce, pet dkg sladkorja, četrt litra toplega mleka, malo soli, dobro sesekljane limonine lupinice, kvašček iz dveh dkg kvasa, namočenega v 5 žlicah toplega mleka in osladdenega z žlico sladkorja. V to tekočino stresem pol kg moke, jo zmešam v testo ter prav dobro stepem. Testo postavim na toplo, da vzide. Shajano testo razvaljam za prst na debelo. Potem ga razrežem z velikim obodcem. Na sredo vsakega krožka denem eno žlico osladdanih jagod. Robove namažem z jajcem in zapognem testo tako, da nastanejo polmesci. Te polmesce pokladam na pekačo, jih pustim shajati ter shajane spečem v pečici. Na krožnik zložene kose potresem še s sladkorjem.

Dobro čtivo

S. Deodata Kump: Naši gostje. Kako jim strežemo. Elegantno vezano 45 dinarjev. Ta knjiga o serviranju je bogato ilustrirana. K odgovornosti gospodinje spada ne samo priprava dobrih in okusnih jedil, temveč tudi njih serviranje. Domači in gostje bodo vedeli ceniti zmožnosti tiste gospodinje, ki bo znala jedi dobro pripraviti, pa tudi mizo okusno prirediti, razvrstiti pribor in posodo ter primerno servirati jedila in pijačo. S svojo ljubeznivostjo in umerjenim vedenjem mora gospodinja blagodejno vplivati na vse omizje. Ta knjiga je torej gospodinjini prav tako potrebna kakor kuhinjska knjiga in nudi izredno dragocena navodila.

Štefanija Humeč: Prehrana po novih zdravstvenih načelih. Po spisih dr. M. Bircher-Brenner in po zbirki kuharskih zapiskov ge. Berte Brupbacher-Bircher v Zürichu. Strani 224. Broš. 30, vez. 40 dinarjev. »V potu svojega obraza boš jedel kruh!« Po tej božji besedi, ki je določila človeško usodo na zemlji, naj bi ljudje živeli skromno in preprosto in si služili z delom svojih rok in v potu svojega obraza svoj vsakdanji kruh. Zgodovina nas uči, da so razkošno življenje in naslade privedle narode v bolezní in propast. Tudi moderni čas je prinesel v našo prehrano mnogo napak. Vzemi v roke to knjigo, ki nudi navodila, da te napake premagaš in se povrneš k naravi, zakaj »optimum medicamentum est opportune cibus datus«, najboljšo zdravilo je primerna hrana. Zato bo ta knjiga dragoceno dopolnilo naše velike kuharice!

Fr. Magister: Zel in plevel. Slovar naravnega zdravilstva. — Str. 294. — Broš. knjiga 50, vez. 60 dinarjev. Knjiga te pouči, kako si zopet pridobiš izgubljeno zdravje z najbolj zanesljivimi in uspešnimi sredstvi, ki ti jih zastonj nudi božja narava: poleg zdravilnih rastlin so »sonce, zrak, zemlja in voda prva zdravila sveta«. Te zdravilne sile in moči je človek nekdanj visoko cenil in jih cenijo še danes tisti narodi, ki jih moderni čas še ni preveč oddaljil od narave. Knjiga daje dragocene zdravstvene nasvete in spada v knjižnico vsake gospodinje.

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska borza. Vse inozemske devize kažejo v zadnjih dneh znake nadozovanja, kar je zlasti opaziti v svo-odni kupčiji s tujimi valutami. Tako so povprečno dosegle: angleški funt 23.72 Din, avstrijski šiling 8.82 D., španška pezeta 6.25 Din, grški boni 40 par. Uradni tečaji z 28.5% ažijo so pa beležili: angleški funt 215.43 Din, ameriški dolar 43.38 Din, holandski goldinar 29.64 Din, nemška marka 17.56 Din, švicarski frank 14.27 Din, belgijski belga 7.38 Din, italijanska lira 3.60 Din, češka krona 1.82 Din, francoski frank 2.88 Din.

ŽIVINA

g Živinski sejem v Kranju. Zadnji ponedeljkovi sejem v Kranju je bil srednje dobro založen in tudi kupčija je bila srednje živahna. Kmetje so prignali na sejem 81 volov, 29 krav, 2 bika, 2 telci, 3 teleta, 2 opitana prašiča, 125 prašičkov za plemo, 65 ovač, 1 kožo in 2 konja. Cene za 1 kg žive teže so bile sledeče: voli 3—4 Din, krave 2—3 Din, biki 2.75—3.50 Din, telice 2.75—3.50 Din, teleta 5—7 Din, pitani prašiči 5—7 Din, plemenski prašiči so bili po 120—180 Din komad, konji po 3200—3500 Din komad, ovce po 2—2.50 Din in koza 2.50 Din za kilogram žive teže.

g Ljubljanski živinski sejem 19. junija. Sejmarji so na ta sejem prignali 46 volov, 44 krav, 11 telet, 137 prašičkov za rejo in 79 konj. Z ozirom na majhen dognen je bilo odprodanih precej glav živine, in sicer: 31 volov, 23 krav, 3 telet, 102 prašička in 11 konj. Cene so ostale primeroma neizpremenjene od zadnjega sejma in so beležile za 1 kg žive teže: voli prvovrstni po 3.50—4 Din, voli II. vrste 2.75—3.50 Din, III. vrste 2—2.75 Din, krave debele 2—3.50 Din, klobasarice 1.50—2 Din, teleta 4.50—5.50 Din, prašički za rejo so bili po 85—140 Din komad po starosti in kakovosti, konji po 500—3500 Din komad.

g Ptujski živinski sejem 18. junija. Pri primeroma dobro založenem sejmu je bila kupčija le srednja. Prigon je znašal 592 glav živine, in sicer 49 volov, 251 krav, 24 bikov, 27 juncev, 113 telic, 9 telet in 119 konj. Cene za 1 kg žive

teže so bile sledeče: voli 2—3.50 Din, krave 1.40—3 Din, biki 2—3 Din, junci 2—2.75 Din, telice 2.25—3.50 Din, teleta 3.50—5 Din, konje so prodajali po kakovosti, in sicer od 320—3700 Din, žrebeta od 480—600 Din komad. Cene goveji živini so zopet nekoliko padle.

g Dvig naše živinoreje v letu 1934. Narodna banka je izdala poročilo o številu naše domače živine v letu 1934 v primerjavi z l. 1933. Iz tega se razvidi znaten napredek v vseh vrstah živine. Tu podamo število glav v tisočih leta 1934 (v oklepajih pa iz l. 1933). Ovce 8868 (8600), goveda 3990 (3876), prašičev 2792 (2656), koze 1881 (1871), konji 1206 (1187), osli 120 (117), perutnina 20.817 (19.785) in panji 719 (669). Ta dvig je pripisovati ugodnejšim krmskim razmeram v letu 1934 nasproti letu 1933.

CENE

g Žitno tržišče. Žitna kupčija je danes v znamenju pričakovanja nove letine v negotovosti in mirna. Koruza se izvažna v Italijo, zato je po njej precej povpraševanja. Za druga žita, zlasti za pšenico, pa ni zanimanja. Dosedanje ocene kažejo, da bo letošnja letina še boljša od lanske in da bo ostalo za izvoz še kakih 30.000 vagonov pšenice. Vsled teh vesti so se trgovci začeli vzdrževati nakupov in čakajo nadaljnega razvoja žitne kupčije. Od kupčije jih odvrtačajo tudi vesti o zvišanju cen žita pri kmetu, ki ga je vlada nekako namignila; zato se boje vsakega pre-nagljenega koraka. Zetev ječmena je pričela in je pričakovati, da bo končala ob lepem vremenu začetkom julija. Ker pa mlačeve še ni, zato se o pridelku še ne ve, kakšen bo.

g Ljubljanska blagovna borza. Tudi na ljubljanski borzi je le malo sklepov, ker pričakujejo vesti o letini. Ponudbe se glase še vedno precej visoko in veljajo cene za 100 kg kakor sledi: pšeni- bačka 78 kg težka po 129—134 Din, banaška 78 kg po 131—133 Din, oves sla- vonski 100—102 Din, koruza bačka 77—79 Din, banaška 75—77 Din, moka bačka »O« 235—245 Din, banaška 230—240 Din, štev. 2 210—230 Din, štev. 5 190—200 Din, otrobi bački debeli 100—105 Din.

PRAVNI NASVETI

Dedna pristojbina po materi ali očetu. K. Dedne pristojbine od zapuščine po materi so enake, kakor od pristojbine od zapuščine po očetu.

Nezaščiten dolg sina-prevzemnika. A. H. Z. Pred petimi leti sta se poročili hčerki, katerima je oče obljubil dati doto. Radi pomanjkanja denarja pa ni mogel oče izplačati dote. Lani je prišel sin iz tujine, ki je prinesel s seboj precej prihranjenega denarja. Oče je temu sinu izročil posestvo, sin se je pa obvezal med drugim, da bo sestram izplačal od očeta obljubljeno doto. Sedaj pa pravi sin, da je zaščiten in da se ga ne more tožiti. — Oče je bil za obljubljeno doto, ki jo je ostal na dolgu hčerkam še pred petimi leti, stari dolžnik in torej zaščiten. Ko je sin lani prevzel posestvo od očeta in med drugimi očetovimi dolgovi tudi dolg na izplačilo dote sestram, je pa s tem bila stara očetova obveza spremenjena in je nastala nova obveza med bratom prevzemnikom in njegovimi sestrami; za ta novi dolg iz leta 1934 brat tudi kot kmet ni zaščiten.

Malo verjetno posojilo. A. H. Z. Brat se je obvezal dati sestri 10.000 Din dote. Brez posebnega dogovora je dal sestri 1750 Din. Sedaj pravi, da je ta denar sestri le posodil, da ga torej ni plačal na račun dote in zahteva od sestre povračilo zneska 1750 Din ter preti s tožbo. Vprašate, če bi brat prodrl s tožbo. — Če bi brat tožil sestro na povračilo »posojila« v znesku 1750 Din, bo moral pač dokazati, da se je dogovoril, kdaj da mora posojilo vrniti. Če bo sestra dokazala, da se je res brat zavezal izplačati doto, ki je že zapadla, bo na vsak način stališče sestre verjetnejše. Po našem mnenju se brat sploh ne bo upal tožiti.

Stiska skrbne matere. M. P. M. Posestnica, mati treh fantov in treh deklet je izročila posestvo pred dvema letoma mlajšemu sinu ter vsakemu otroku izgovorila nekaj zemlje, oz. denarja, a sebi vžitek. Takrat so bili s tem vsi zadovoljni. Sedaj pa zahteva starejši sin trikrat večji kos zemlje, sicer da bo tožil. Vprašate, če res lahko kaj doseže s tožbo, oz. če res lahko otroci proti vaši volji posestvo razdelijo med seboj po enakih delih. — Dokler živite, ne morejo odrasli sinovi od vas ničesar zahte-

vati. Šele po vaši smrti imajo pravico zahtevati dolžni delež. Če imate šest otrok, znaša dolžni delež polovico zakonitega dednega deleža, to je eno dvanajstinko čiste zapuščine. Ker ste posestvo že izročili enemu sinu, lahko drugi otroci po vaši smrti zahtevajo od sina-prevzemnika dopolnitev nujnega deleža, v kolikor dokažejo, da niso od vas dobili dote v vrednosti dolžnega deleža. Če je vaš vžitek vknjižen na posestvu, ste lahko radi njega brez skrbi, ker ga vam bo vsakokratni lastnik posestva moral dati.

Iztirjanje dediščine. K. J. M. Ne moremo gledati terjatev, ki izvirajo iz dediščine, drugega napisati, kakor smo napisali 27. februarja t. l. Svetujemo vam, da se zlepa dogovorite glede izplačila

Izplačilo geleža iz leta 1926. B. G. Z. Ker je vaša terjatev nastala očitno leta 1926, je dolžnik zaščiten, ako je kmet in to dokaže s potrdilom, ki mu ga izda občina.

Kuluk. O. J. Niste na jasnem, kakšno odkupnino za osebno delo je odredila banska uprava in vprašate, če more občina odrediti drugačno odkupnino, kakor jo je odredila banska uprava. Dalje bi radi vedeli, kako je z ženskami; ali morajo one osebno delati. — Število enot za cestno delo odreja banska uprava za banovinske in občinske ceste. Za leto 1935 sta določeni dve enoti za občinske ceste. Ako ima občinski odbor v svojem proračunu dovoljno pokritje, lahko kuluk za dotično leto opusti. Število dnin, odnosno višina odkupnine, se ravna po številu odrejenih enot in višini neposrednih davkov. Pri davčni moči do 200 Din znaša ena enota eno dnino za občinske in eno dnino za banovinske ceste. Pri večji davčni moči znaša enota dve, tri itd. dnine. Enota ni dnina, kar se večkrat zamenja. Ako morate plačati po 20 Din za enoto, plačujete gotovo nad 200 Din neposrednih davkov. Odkupnino morajo plačati moški davkoplačevalci izpod 18 in nad 60 let starosti ter ženske, vsi ti pa le pod pogojem, da plačujejo letno nad 100 Din neposrednega davka, sicer pa so oproščeni. Vendar pa smejo moški zavezanci, ki imajo nad 60 let starosti, če so sposobni za delo, zadostiti cestni obveznosti z delom tudi osebno ali po nadomestnikih ali pa s svojimi prevoznimi sredstvi. Ženske pa ne morejo osebno delati